

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОСНОВНІ ПОРУШЕННЯ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО СКЛАДАННЯ КОШТОРИСНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Анотація. Розглянуто порядок прийняття та виконання кошторису в бюджетних установах України, описано теоретичні аспекти щодо правильності процесу його складання бюджетними установами. Наведено рекомендації щодо вдосконалення кошторисного планування в сучасних умовах нестабільності.

Аннотация. Рассмотрен порядок принятия и выполнения сметы в бюджетных учреждениях Украины, описаны теоретические аспекты относительно правильности процесса его составления бюджетными учреждениями. Приведены рекомендации относительно усовершенствования сметного планирования в современных условиях нестабильности.

Annotation. The method of adoption and implementation of estimate in budgetary establishments of Ukraine is considered, theoretical aspects in relation to accuracy of the process of its drafting by budgetary establishments are described. Recommendations on improving the estimate planning under the current conditions of instability are given.

Ключові слова: кошторис, бюджетна установа, план асигнувань, викривлення, доходи, видатки.

Знання бухгалтерського обліку та фінансової звітності відіграють важливу роль у проведенні профілактичних заходів щодо виявлення та попередження корисливих правопорушень. Аби зрозуміти важливість і актуальність обліку, достатньо зазначити, що понад 90 % крадіжок в особливо великих розмірах було вчинено через безконтрольність, занедбаність бухгалтерського обліку та фінансової звітності. У зв'язку з цим виникає необхідність щодо вдосконалення обліку в бюджетних установах, у тому числі прийомів і способів перевірки правильності складання кошторисів бюджетних установ, що дозволить заощадити сотні тисяч гривень державних коштів, оскільки ефективність використання бюджетних коштів набуває особливого значення при обмеженості державних ресурсів, тому вдосконалення виконання кошторису видатків у бюджетній установі є актуальним і потребує детального вивчення.

Проблемам бюджетного обліку доходів та витрат кошторису бюджетних установ присвячені праці таких вчених, як: Альошин С. М., Андреев І. А., Белов А. М., Бутинець Ф. Ф., Ворончук П. Т., Дедков Є. П., Жутова З. У., Зверев А. Г., Панков Д. О., Самборський В. І., Атамас П. Й., Джога Р. Т., Зубілевич С. Я., Свірко С. В., Сушко Н. І., Чечулін О. О., Фаріон І. Д. та ін. Віддаючи належне науковим напрацюванням вчених, слід відзначити, що проблеми вдосконалення виконання кошторису освітлені недостатньо і потребують подальшої та більш детальної розробки стосовно виконання кошторису видатків на утримання бюджетної установи.

Метою дослідження є висвітлення питань методики правильного складання кошторису бюджетними установами, а також результатів його виконання. Об'єктом дослідження є процес формування та реалізації кошторису бюджетних установ. Предметом дослідження є організація та методологія складання кошторису бюджетної установи.

Кошторис доходів та видатків є основним фінансовим документом, яким керується під час своєї діяльності кожна бюджетна установа, яка утримується за рахунок коштів бюджетів, для забезпечення своєї діяльності і виконання покладених на них функцій. Перш за все, необхідно визначити поняття "кошторис" у розрізі діючого законодавства. Згідно з Бюджетним кодексом України: кошторис бюджетних установ – це основний плановий документ, який надає повноваження бюджетній установі щодо отримання доходів і здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення цілей, визначених на рік відповідно до бюджетних призначень [1].

Кошторис має дві складові: загальний та спеціальний фонди (рисунок) [2, с.121].

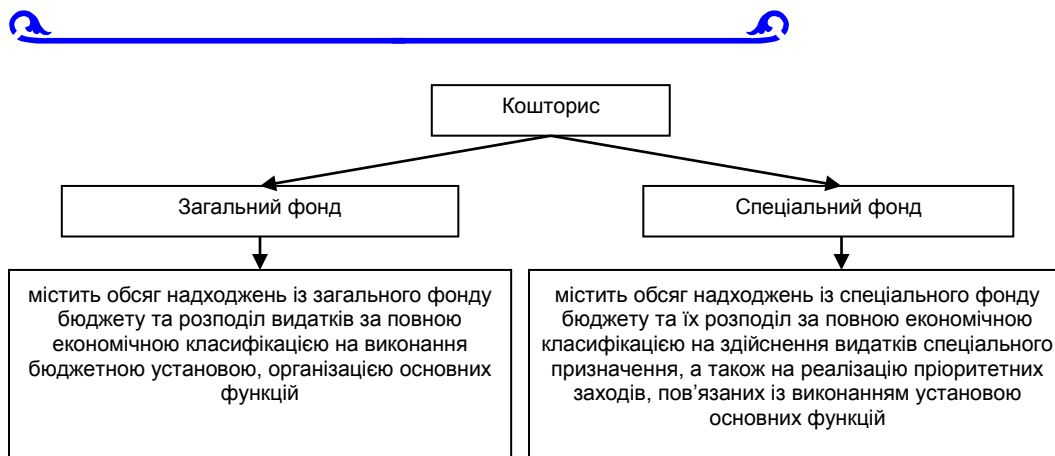

Рис. Складові кошторису

Невід'ємною частиною кошторису є план асигнувань, який затверджується разом із кошторисом. План асигнувань – це помісячний розподіл видатків, затверджених у кошторисі для загального, так і для спеціального фондів, за скороченою формою економічної класифікації, який регламентує взяття установою зобов'язань протягом року [3, с. 60].

Завдяки складанню та виконанню кошторисів керівник установи, що затверджує ці кошториси, володіє всією необхідною інформацією про об'єми та структуру власної фінансово-господарської діяльності.

Для правильної та своєчасної організації роботи, пов'язаної зі складанням проектів кошторисів, головні розпорядники, керуючись відповідними вказівками Міністерства фінансів України, Міністерства фінансів Автономної Республіки Крим, місцевих фінансових органів щодо складання проектів відповідних бюджетів на наступний рік здійснюють такі заходи [2, с.121]:

встановлюють для підвідомчих установ граничні обсяги видатків із загального фонду бюджету;

проводять наради з керівниками підвідомчих установ з питань складання проектів кошторисів, дотримання вимог чинного законодавства;

забезпечують складання проектів кошторисів на централізовані заходи, що здійснюються безпосередньо головними розпорядниками;

встановлюють для підвідомчих установ терміни складання і подання проектів кошторисів.

Як свідчить практика, бюджетними установами допускається чимало порушень під час складання, затвердження, виконання кошторисів та внесення до них змін.

За етапами бюджетного процесу викривлення в кошторисах бюджетних установ можна класифікувати як [4, с. 127]:

викривлення, що виникають при складанні та затвердженні кошторису доходів і видатків;

викривлення, що виникають при внесенні змін до кошторису доходів і видатків;

викривлення в частині виконання кошторису доходів і видатків.

Викривлення, що виникають при складанні та затвердженні кошторису доходів і видатків, стосуються фактів недотримання бюджетними установами норм Бюджетного кодексу України у частині завищення потреби в бюджетних коштах, включення до кошторисів бюджетних асигнувань, не зумовлених потребою, прийняття в кошторисах сум, не підтверджених розрахунками та економічними обґрунтуваннями, не додержання доведених у лімітних довідках річних обсягів бюджетних асигнувань та їх помісячного розподілу [2, с.127].

Викривлення, що виникають при внесенні змін до кошторису, пов'язані з порушенням бюджетними установами вимог порядку внесення змін до кошторису згідно з Порядком складання, розгляду, затвердження та основними вимогами до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженим Постановою КМУ № 228 від 28 лютого 2002 року [5].

Викривленнями в частині виконання кошторису є грубі підчищення та виправлення, арифметичні помилки, факти перевищення взятих зобов'язань над затвердженими бюджетними асигнуваннями, випадки нецільового використання бюджетних коштів [4, с. 127].

Необхідно також пам'ятати такий момент, що викривлення можуть бути навмисними і ненавмисними. Ненавмисне викривлення є помилкою, а навмисне викривлення – це шахрайство. За навмисне порушення чинного законодавства передбачена відповідальність згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення і передбачає накладення штрафу на винних посадових осіб митних органів [4, с. 129].

У зв'язку з можливістю виникнення викривлення на будь-якому етапі бюджетного процесу необхідно розглянути потребу вдосконалення контролю, як зовнішнього, так і внутрішнього. Учені розглядають це різнобічно. Так, наприклад, Бутинець Ф. Ф. пропонує запровадити комп'ютерні

технології при проведенні контролю у бюджетних установах. На його думку, застосування комп'ютерних технологій дозволить:

зменшити кількість даних, що обробляються вручну, перевіряти проміжні та кінцеві підсумки з меншою трудомісткістю, у результаті чого в ревізора вивільняється час для більш ретельної перевірки документів;

за допомогою використання комп'ютерної техніки економити час на виконання нескладних, але стомлюючих одноманітних прийомів порівняння фактичних даних з обліковими;

в автоматичному порядку здійснити перевірку тотожності чи взаємної ув'язки показників різних форм звітності;

зберігати і багаторазово використовувати отримані дані;

здійснювати попередню оцінку результатів робіт шляхом отримання не всіх результатів обробки інформації, а тільки відхилень [6, с. 431].

Більшість науковців вважає, що головною проблемою контролю виконання бюджету видатків є недосконала нормативно-правова база. Існує безліч протиріч між нормативно-правовими актами, а також деякі положення мають лише рекомендаційний характер, що також викликає безліч протиріч. Так, Непомняща С. М. вважає, що прийняття нормативно-правових актів, а саме їх ефективності та чіткості, має відповідати таким вимогам:

відсутність у нормативно-правових актах суперечностей, дублювання один одного;

чітке визначення того, які конкретні питання державного фінансового контролю розглядаються на тому чи іншому рівні нормативно-правового регулювання, як відбувається процес взаємодії з іншими рівнями, які види нормативно-правових актів належать до того чи іншого рівня;

з'ясування обов'язковості застосування, порядку розроблення й узгодження нормативно-правових актів державного фінансового контролю [7].

Окрім того, складання, затвердження та виконання кошторису видатків бюджетної установи будуть успішно виконуватися тільки за наявності висококваліфікованих кадрів.

За результатами даних теоретичних досліджень слід зробити такі висновки:

скорочення великого обсягу документації при здійсненні розрахунків до бюджетного запиту, а саме недоцільність у них заповнення таких даних, як касові та фактичні видатки за попередні два роки та прогнозування на наступні три роки. Такі розрахунки займають багато часу і є непрактичними;

на практиці доцільніше було б використовувати узагальнюючі коди економічної класифікації видатків, це полегшило б складання та розрахунок, а в подальшому і виконання кошторису економістам та бухгалтерам установи;

сполучення карток аналітичного обліку касових витрат і карток аналітичного обліку фактичних витрат в одну книгу, наприклад книгу обліку касових і фактичних витрат, що прискорило б складання місячної (відображаються тільки касові витрати) і квартальної звітності (відображаються як касові, так і фактичні витрати).

Таким чином, розглянуто викривлення, що виникають у кошторисах бюджетних установ, призводять до розкрадання бюджетних коштів, їх нецільового використання та шахрайства. Тому необхідно розглянути можливість розроблення методики виявлення викривлень на основі міжнародних та національних стандартів.

Запропоновані шляхи вдосконалення виконання кошторису видатків на утримання бюджетної установи стануть поштовхом до недопущення порушень у питанні використання державних коштів. Як зазначалося, виконання кошторису бюджетної установи на даний час потребує вдосконалення. Але неабиякої уваги потребує питання планування та затвердження кошторису бюджетної установи, а отже, цей процес вимагає подальших розробок.

Наук. керівн. Глебова Н. В.

Література: 1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>. 2. Прохорова О. С. Кошторис бюджетної установи: історія розвитку, порядок та перевірка правильності складання / О. С. Прохорова // Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. – 2009.

– № 2 (6). – С. 119–123. 3. Дудчик В. В. Перевірка правильності складання кошторису бюджетних установ: методика і завдання / В. В. Дудчик // Фінансовий контроль. – 2010. – № 2. – С. 58–63. 4. Вакульчик О. М. Аналіз типових облікових і правових порушень при складанні та виконанні кошторисів бюджетних установ / О. М. Вакульчик, Ю. Ю. Мацик, В. В. Дрей // Економічний простір. – 2012. – № 59. – С. 124–131. 5. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ : Постанова Кабінету Міністрів України № 228 від 02.12.2002 р. [Електронний ресурс].

– Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>. 6. Контроль і ревізія : підручник Бутинця Ф. Ф. – Житомир : ПП "Рута",

2002. – С. 544. 7. Непомняца С. М. Удосконалення і розвиток Державного фінансового контролю та аудиту за надходженням коштів Державного бюджету України та їх використанням [Електронний ресурс] / С. М. Непомняца. – Режим доступу : www.kntu.kr.ua.